

Kolaudacija orgulja

Kolaudacija orgulja sadržava u sebi tri elementa: blagoslov orgulja, koji po propisanom obredu obavlja crkveni dostojanstvenik, zatim prigodni koncert nekog umjetnika i tehnički pregled povjeren osobi koja se zove kolaudator orgulja. U ovom članku zanima nas upravo taj treći elemenat kao i pitanje kakve kvalitete mora imati kolaudator.

Kolaudator je osoba svestrano upućena u sam »proces« nastajanja orgulja u svim njegovim fazama: projektiranju, gradnji, montaži, intoniranju i ugađanju. Poželjno je da sudjeluje s graditeljem u svim tim razvojnim fazama orgulja, t. j. od prve skice prostora pa sve do treće intonacije i trećeg ugađanja.

PROJEKTIRANJE je veoma složena faza, prvi korak k nastanku orgulja: kolaudator treba ovdje primijeniti široko i raznovrsno znanje i iskustvo. Proučavanje akustičkih svojstava crkve ili dvorane uz pomoć elektronskih aparata, pronalazjenje najpogodnijeg mjesta za smještaj orgulja to je zadatak graditelja a i kolaudatora. Slijedi globalni plan za orgulje koji se postepeno razrađuje na nacрте za svaki pojedini dio orgulja. Tu je načelno rješenje o broju registara, manuala, tehničkoj izvedbi orgulja. Zatim razrada dispozicije, menzure i njihov »pad«, a to odabire graditelj. Grade li se orgulje za neku crkvu, treba izraditi prospekt u stilu te crkve ili ga treba barem tako oblikovati da ne narušava sklad njene nutrine. Često puta savjet kolaudatora u ovoj fazi bit će ne samo poželjan već i nuždan.

U GRADNJI ORGULJA ne traži se od kolaudatora da pozna svaku vrstu mašina za obradu drveta ili metala, već da pozna kvalitet materijala i da može o njemu dati svoj sud. Danas, kada graditelji često puta kooperiraju s pojedinim specijaliziranim tvornicama koje proizvode dijelove za orgulje, mora znati procijeniti i usporediti iste proizvode raznih tvornica i donijeti odluku o nabavci. Tako na pr. hoće li se upotrijebiti elektromagnet ili elektromotor za registriranje orgulja s pomicaljkama. Isto je tako i s nabavkom sviraonika ne gradi li ga sama tvrtka. Ako se može sviraonik naručiti od recimo 10 tvornica, važno je kojoj treba pokloniti pažnju i njen sviraonik nabaviti. Naravno, — najsolidnijoj. A da se ona pronađe, treba poznavati proizvode svih tvornica, ocijeniti im kvalitet, pronaći pozitivne i negativne strane sviraonika, što nije mali zadatak, pogotovo danas, u vrijeme tehničkog napretka, kada se svakodnevno putem oglasa nešto novo nudi tržištu. Tim putem treba poći i u nabavci jezičnjaka, prospektnih svirala, pogonskih motora, elektrouređaja i dr. što ne proizvodi sama tvrtka.

PROCES SASTAVLJANJA orgulja od već završenih dijelova nazivamo montažom. Orgulje se montiraju u tvornici (radionici), isprobaju se i uklone event. nedostaci. Tu se provodi prva intonacija i prvo ugađanje. Nakon tehničkog ispitivanja

orgulje se demontiraju i u dijelovima pažljivo prevezu u dvoranu ili crkvu gdje već pripremni radovi moraju biti završeni: nosači konstrukcije, električna mreža i ostalo. Monteri sastavljaju orgulje i pripremaju ih intonatorima koji će svojim umijećem, intoniranjem i ugađanjem pokazati tonsku ljepotu do sada »mrtvog« instrumenta. Osobno prisustvo kolaudatora bit će i ovdje monterima poticaj za što svjesniji rad na montaži.

INTONIRANJE ORGULJA je vrhunac orguljskog umijeća i najdelikatniji rad na orguljama, povjeren dvojici stručnjaka — intonatora. Prva intonacija provedena je u tvornici, a druga i treća slijede u crkvi ili dvorani, kada je tehnička strana montaže orgulja završena. Sada će kolaudator morati pokazati svoju punu vrijednost. Ne bude li zadovoljan s intonacijom pojedinih registara, kako ih je izvela tvrtka, morat će promijeniti intonaciju bilo tehnički, da sam intonira pojedine svirale i pokaže intonatorima kakvu intonaciju želi, ili da svojim stručnim savjetom postepeno korigira rad intonatora dok se ne postigne zadovoljavajuća intonacija. Ni najskuplje svirale i najkvalitetniji materijal ne znače ništa ako je intonacija osrednja ili posve slaba. Zato se za intoniranje traži posve mašnja tišina tako da je crkva ili dvorana prazna bez publike.

U UGAĐANJU ORGULJA kolaudator može kontrolirati visinu tona u hercima glazbenom viljuškom. Preciznost postizava elektronskim aparatom za ugađanje. Najuspješnija je kontrola elektronski aparat na čijem se ekranu prema zacrtanoj skali može pročitati visina tona. Tada otpadaju prigovori jesu li orgulje ugodene na odgovarajuću visinu, osobito ako koncertiraju s orkestrom. Kad je tako kolaudator pratio cijeli razvojni put orgulja podnosi *kolaudacioni zapisnik* i preuzima orgulje za crkvu odnosno koncertnu dvoranu. Što sve treba sadržavati takav *zapisnik* pokazat ćemo na orguljama koje je tvrtka iz Münchena izgradila za jednu crkvu u Regensburgu.

KOLAUDACIONI ZAPISNIK

Za crkvu sv. Bonifacija u Regensburgu raspisan je sredinom 1968. god. natječaj za gradnju orgulja na koji su se odazvale 4 tvrtke. Odlukom komisije u kojoj su bili predstavnici župe i Ordinarijata kao i eksperti za orgulje posao je povjeren tvrtki Münchener Orgelbau, Carl Schuster & Sohn. Crkva svetog Bonifacija posve je dovršena sredinom svibnja 1970. god. To je 16-terokutna moderna građevina s promjerom glavne lađe od 30 metara i visinom od 18 metara. Predviđena je za 750 mjesta od kojih 580 sjedećih. Po potrebi može u crkvu stati i do 1700 vjernika. Akustika u crkvi je zadovoljavajuća, u granicama normale, dok je rezonancija u praznoj ili polupraznoj crkvi malo preoštira.

Prigodom projektiranja arhitekt je predvidio mjesto za orgulje u pokrajnjoj lađi nasuprot glavnom oltaru tako da bi orgulje zapremale 2 od 12 »kuteva« crkve. Također je po njegovom mišljenju prostor za pjevače bio dovoljan a pokraj njih i za smještaj osrednje brojčanog orkestra. Na samom natječaju 3 tvrtke pristale su da na tom mjestu grade orgulje dok se graditelj Schuster tome usprotivio. Bude li mu povjeren posao, izjavio je, on će graditi orgulje samo nasuprot glavnom oltaru da budu postavljene u visini od oko 5 metara. Njegova je argumentacija bila:

1. Orgulje nisu samo instrumentat za muziciranje već trebaju svojom ljepotom istaknuti i poljepšati unutrašnjost crkve koja je sagrađena od cigle i bez ikakva ukrasa te »hladno« djeluje na vjernike. Orguljama je stoga mjesto u glavnoj lađi nasuprot glavnom oltaru.
 2. Zvukovno bi te orgulje bile uništene jer zvuk nema svog prirodnog puta za širenje.
- Provjerio sam prostor određen za orgulje i uvidio opravdanost argumenata graditelja orgulja Schustera. Tako prostor određen od arhitekta ima od poda do stropa visinu od

